

Uskupení tanků a motostřeleckých jednotek v bojové sestavě divize

Plukovník Miroslav Du p a l

Vševojsk-1-1 reálně přihlíží k možnostem boje tankových jednotek a pamatuje na zesílení tanků motostřeleckými jednotkami při boji v obtížných podmínkách. Čl. 206, pojednávající o střetném boji tankové divize, mimo jiné uvádí: „...Bojuje-li divize v nepřehledném terénu, může být část motostřeleckých jednotek pluku vyčleněna pro zesílení tankových pluků.“ O možnosti zesílení tankových pluků motostřeleckými jednotkami se píše ve statí „Útok při boji v noci (Čl. 300) a při boji v horách“ (Čl. 341). Polní řád pamatuje i na možnost zesílení tankového pluku motostřeleckými jednotkami v obraně (Čl. 432).

Ustanovení řádu má přirozeně všeobecný rámcový charakter a je věcí dalšího tvůrčího uplatnění těchto tanků a motostřeleckých jednotek tak, aby úderná síla pluku byla v dané situaci co největší.

Přidělování motostřeleckých jednotek k podpoře tanků

Samostatný boj tanků bez podpory motostřeleckých jednotek chápeme jako základní formu boje tankových jednotek za použití AZ. K tomu musí mít tanky příznivé podmínky.

Příznivé podmínky pro samostatný boj tankových jednotek jsou vytvořeny především tam, kde tanky mohou vést palbu ve větší vzdálenosti ve vzájemné palebné součinnosti a tam, kde mají možnost širokého manévru a rychlého postupu. Tak tomu bude zejména v době průchodného terénu, při dobré viditelnosti a na směrech, kde byl zničen nepřítel především jadernými údery. Terén málo přehledný, umožňující nepříteli skrytý manévr a překvapivou činnost, ztěžuje osádce tanku včasné zjištění cíle, umožňuje nepříteli palbu z neočekávaných směrů. Značné ztráty při boji tanků bez motostřeleckých jednotek lze předpokládat všude tam, kde nepřítel může předem vyhodnotit výhodné směry pro postup tanků a přitom má sám řadu dobrých možností pro umístění PT zbraní a zátarasů k přehrazení těchto směrů a pro protitankové palby s překvapením. Stejně nepříznivě působí na samostatný boj tankových jednotek i špatná viditelnost. Boj tanků bez podpory motostřeleckých jednotek může být spojen se značnými ztrátami a při prolamování prostorů ženižné vybudovaných a obsazených, jestliže je neničíme jadernými údery.

Při posuzování možnosti boje tanků bez podpory motostřeleckých jednotek je účelné hodnotit terén.

Na středoevropském válečnickém terénu je terén značně pokryt lesy, se značnou hustotou osad i vodních překážek; značná část terénu je nedostupná pro relativní převýšení. Pokrytost lesy je zhruba asi 1/3 až 1/4 terénu; připočteme-li k této ploše ještě plochu osad, vodních překážek a ostatních terénních překážek, dosáhneme při hrubém ohodnocení poměr těžce průchodného a neprůchodného terénu k dobře průchodnému terénu asi 1 : 2. Znamená to tedy, že asi z 30 % budou pro samostatný boj tanků nevhodné.

Tento závěr promítneme na útočné pásmo divize.

Tak v útočném pásmu divize hlubokém 50 km (úkol dne) a širokém 20 km půjde o prostor 1000 km², z toho 30 % plochy půjde o terén pro samostatný boj tanků nevhodný anebo pro tanky vůbec nedostupný, tj. plocha přes 300 km².

Vhodné podmínky pro samostatný boj tanků se zhoršují ještě za boje v noci. Připustíme, že divize v útočném boji při hloubce úkolu dne 50 km vede boj za denního světla do hloubky 40 km a během noci splní úkol dne postupem do hloubky 10 km. V tomto případě bojuje při šířce útočného pásma 20 km na ploše 200 km², což před-

stavuje 20 % celkové plochy bojiště z 1000 km². V předchozím odstavci jsme vyhodnotili 300 km² terénu obtížného nebo nevhodného pro samostatný boj tanků. Odečteme-li od těchto 300 km² 20 %, dostáváme 240 km² — to jest plochu terénu, který by tanky ve dne překonávaly bez podpory motostřeleckých jednotek s obtížemi. Připočteme-li k těmto 240 km² plochu bojiště v noci (200 km²), dostáváme celkem 440 km² obtížné plochy.

Lze tedy říci, že pluky divize projdou až do splnění úkolu dne terénem, který je ze 44 % plochy pro postup tanků bez podpory motostřeleckých jednotek obtížný anebo nevhodný.

Tato čísla jsou jen velmi přibližná. V každém případě můžeme říci, že boj tanků bez podpory motostřeleckých jednotek bude v mnoha případech neúspěšný, a že tedy k zesilování tanků motostřeleckými jednotkami bude účelné přistupovat častěji než jsme zvyklí.

Ve vojenském slovníku nám chybí název pro motostřelecké jednotky, určené k podpoře tanků. Budu je nazývat doprovodem tanků. Jejich úkolem bude zabezpečit bojovou činnost tanků na směru jejich postupu anebo bojem v terénu pro tanky nedostupném vytvořit podmínky pro postup tanků. Půjde zejména o tyto úkoly:

V útočném boji

- navedení tanků v těžce průchodném terénu, jejich ochrana před palbou PT zbraní z malých vzdáleností,

- vyvrácení odporů v prostoru pro tanky nedostupném, které brání postupu tanků na výhodném směru a tyto nelze jiným způsobem zničit nebo umlčet,

- palebnou podporu tanků s cílem umlčet nebo zničit protitankové zbraně nepřítele v blízkosti tanků,

- pronikání terénem pro tanky neprůchodným s cílem vyjít do týlu nepřítele a ničit protitankové opěrné body na směru postupu tanků,

- navedení tanků při obtížné orientaci nebo za silné mlhy a poskytnutí jim ochrany před protitankovými zbraněmi nepřítele v blízkosti tanků.

Při násilném přechodu vodní překážky je úkolem doprovodu tanků ovládnout za palebné podpory tanků protilehlé břehy a vytvořit podmínky pro průzkum a vytyčení brodů pro tanky anebo zřízení přívozových nebo mostových přepravišť tanků.

V obraně by mělo být úkolem doprovodu tanků

- střežení mezer v sestavách tankových jednotek a těžce dostupných prostorů v obranných prostorech tanků,

- doplnění paleb tanků z protitankových a ručních zbraní motostřeleckých jednotek v prostorech hluchých pro tankové zbraně,

- pomoc při budování palebných postavení tanků,

- přímé zajištění tanků, když jsou osádky tanků zaměstnány přípravou techniky k boji.

Při činnosti tankových jednotek mimo boj by mělo být úkolem doprovodu tanků

- střežení prostorů rozmístění tankových jednotek, je-li nebezpečí zásahu pozemních sil a osádky tanků mají k obnovení bojeschopnosti tanků málo času,

- pomoc tankovým osádkám při ošetřování tanků v případě, že jsou osádky bojem vyčerpané a je nutno v krátkém čase dosáhnout opět bojové pohotovosti,

- doplnit ztráty v osádkách, zejména funkce nabíječů,

- zasahovat vševojskovým jádrem ZUO ve prospěch zasažených tankových jednotek.

Pomoc osádkám při ošetřování tanků ať již formou pomoci nebo převzetím úkolů v zajištění bude velmi často naléhavá. Osádkám mnohdy v přestávkách boje anebo v prostorech rozmístění po boji nezbyvá čas na ošetření tanků a obnovení fyzických sil, což se pak dále nepříznivě projevuje při plnění nových bojových úkolů. Konečně někdy může být čas k ošetření techniky a doplnění PHM a munice tak krátký, že osádky samy nestačí obnovit bojeschopnost tanků.

Příslušníci motostřeleckých jednotek by měli mít v některých směrech i tankový výcvik. Měli by alespoň znát způsob doplňování tanků PHM a municí, deaktivaci a odmoření tanků. Měli by být cvičeni ve funkci nabíječe. Doprovod tanků by měl být cvičen v hodnocení průchodnosti terénu pro tanky a jejich navádění obtížným terénem a konečně v úpravě terénu pro zdolávání protitankové překážky.

K novým řádům

Doprovod tanků by jel na obrněných transportérech a teprve v případě nutnosti by osádka transportéru pokračovala v doprovodu jako tankový výsadek anebo pěšky.

Pro doprovod tanků jsou vhodné transportéry s osádkou družstva, vyzbrojené palubním kanónem. Po sesednutí osádky transportéru může palubní kanón podporovat boj družstva. Je výhodné, aby palubní kanón byl snímátnelný s možností přepravy při pronikání motostřeleckých jednotek těžce průchodným terénem; to je ovšem otázka váhy kanónu. V každém případě je však třeba, aby transportéry měly mnohem větší průchodnost než tanky a tak umožňovaly manévr těžce průchodným terénem k vyvrácení odporu bránících v postupu tanků na tankových směrech.

Osádky transportérů musí mít lepší pozorovací možnosti než osádky z tanku; to je umožněno jediné volným pozorováním z transportérů.

Možnost přeskupení praporů mezi motostřeleckým a tankovým plukem

Vytvoření potřebných proporcí mezi tanky a motostřeleckými jednotkami tak aby odpovídaly konkrétní situaci a požadavkům úspěšného boje, si vyžádá často přeskupení tanků nebo motostřeleckých jednotek mezi tankovým a motostřeleckým plukem.

Při vytváření potřebných uskupení je výhodné dočasně přidělit k tankovému nebo motostřeleckému pluku tankový nebo motostřelecký prapor (prapory).

Všude tam, kde je terén pro boj tankového nebo motostřeleckého pluku vhodný a msp nebo tp jsou schopny vzhledem k jejich úderné síle splnit úkol s jejich základním organickým uspořádáním, není přirozeně nutno přeskupovat prapory mezi pluky; pouze k tankovému pluku msp je výhodné i v tomto případě přidělovat střeleckou rotu, což je opravdu jen minimum nutné k doprovodu tanků tankového pluku. Jestliže však velitel divize po zhodnocení situace přijme závěr, že ke splnění úkolu potřebuje tankový pluk větší zesílení pěchotou nebo bojový úkol motostřeleckého pluku vyžaduje zesílení msp tanky, bude výhodné podle konkrétní situace přeskupení tankových nebo motostřeleckých praporů. Přidělování rot z tankových nebo motostřeleckých praporů by mělo být spíše výjimkou.

Organizace tankového a motostřeleckého praporu umožňuje začlenit je do kteréhokoliv tankového nebo motostřeleckého pluku. Poměr v tancích a motostřeleckých jednotkách má sice vliv na výši vezených zásob v týlu pluku, na uspořádání dílenských a zdravotnických prostředků, avšak potřebné disproporce by bylo třeba vyrovnat v týlu pluku, zejména u materiálních zásob a dílenských prostředků, převedením potřebných množství zásob od mateřského pluku k pluku, kam je prapor dočasně přidělen a podobně zesílením tohoto pluku i dílenskými prostředky. K tomu by se snad mohli vyjádřit odborníci z týlu a technického zabezpečení.

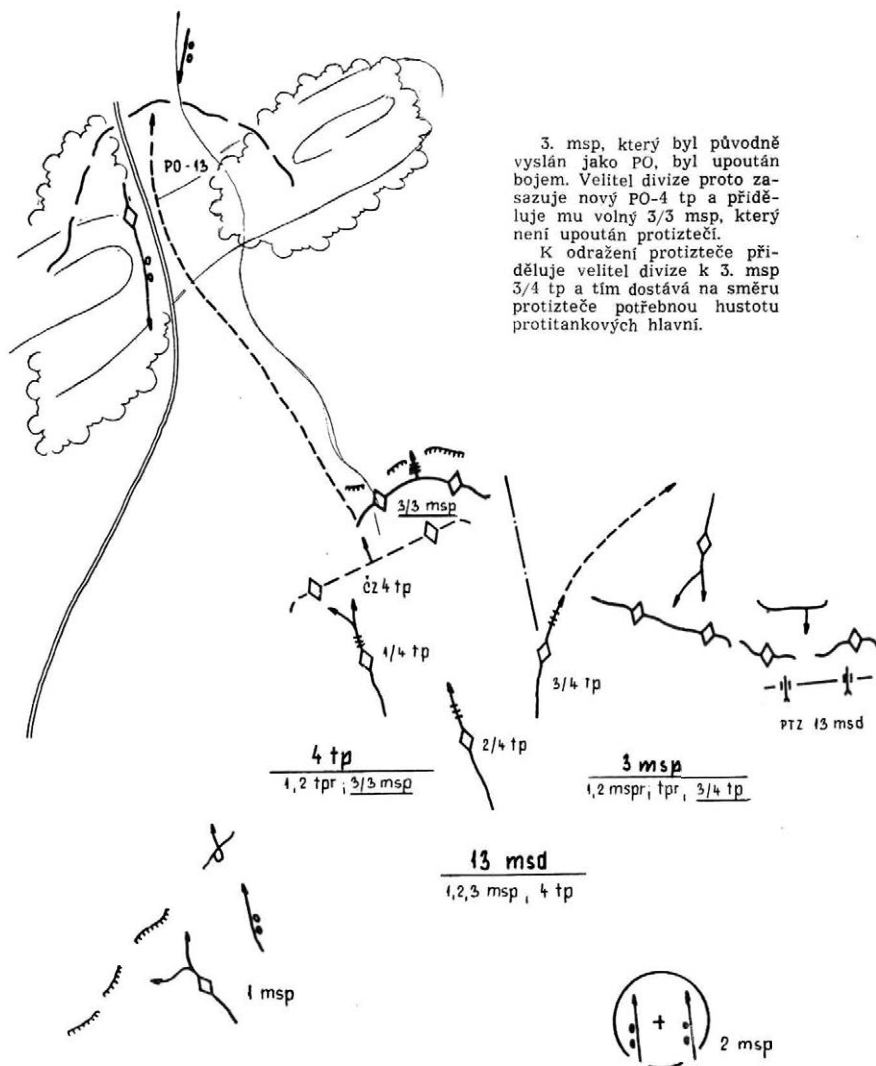
V dalším poukážím na některé možné varianty uskupení tankového a motostřeleckého praporu v plucích tankové a motostřelecké divize.

1. Možné varianty uskupení v plucích tankové divize

Prapor	Počet	Základní varianta „A“ podle stávající organizace					Varianta „B“ zesílení tp jedním mspr					Varianta „C“ zesílení dvou tp po jednom mspr					Varianta „D“ zesílení tp jedním mspr a zesílení mspr jedním tpr				
		1 tp	2 tp	3 tp	4 msp	zál.	1 tp	2 tp	3 tp	4 msp	zál.	1 tp	2 tp	3 tp	4 msp	zál.	1 tp	2 tp	3 tp	4 msp	zál.
tpr	10	3	3	3	1		3	3	3	1		3	3	3	1		3	3	2	2	
mspr	3				3				1	2			1	1	1				1	2	
sr (tp)		1	1	1			1	1			1	1				2	1	1			1

Poznámka: zálohy možno použít pro ovr nebo ZUO

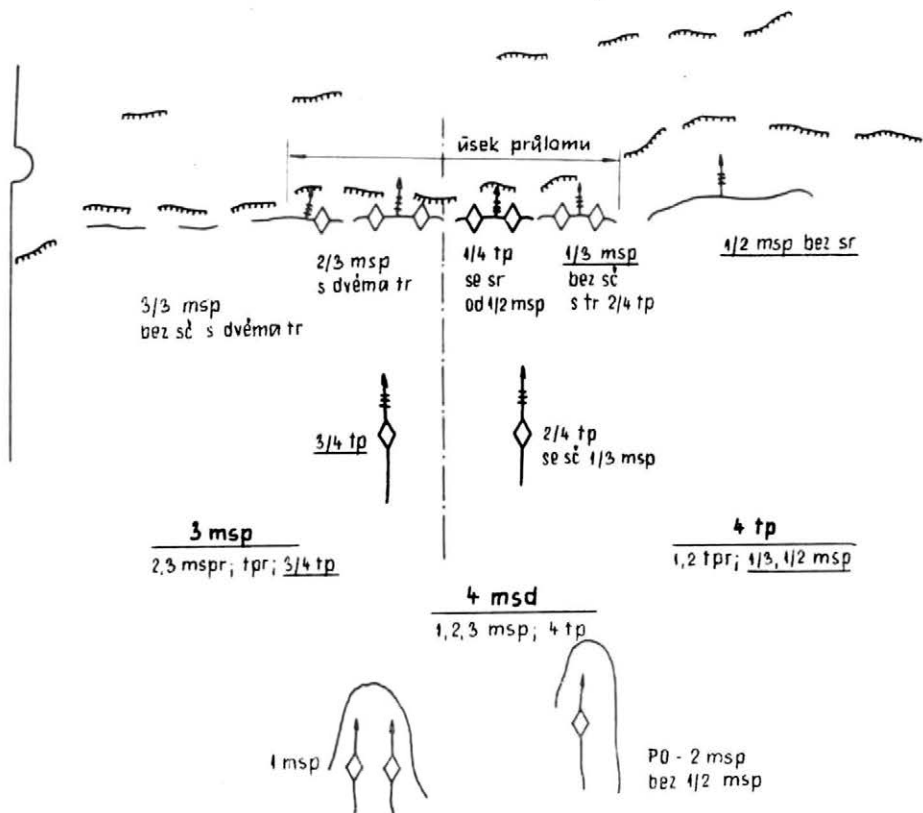
Příklad bojové sestavy msd podle varianty „B“

Varianta „C“

V této variantě se dosahuje velké úderné síly u 3. msp a 4. tp, zatímco 2. msp je schopen úspěšně plnit úkol jako PO nebo na vedlejším směru útoku.

Na schématu ukazují bojovou sestavu msd podle této varianty za útoku bez použití AZ.

Divize prolomuje bez použití JZ na 4 km v útočném pásmu 10 km. Pro získání potřebné hustoty v tancích a motostřeleckých jednotkách útočí na 4 km průlomů 8 tankových rot (20 tanků na 1 km) a 8–9 střeleckých rot. Tím je dosaženo značné úderné síly u praporů prvního sledu pluků a ještě jsou vytvořeny u 3. msp a 4. tp silné druhé sledy s tanky.

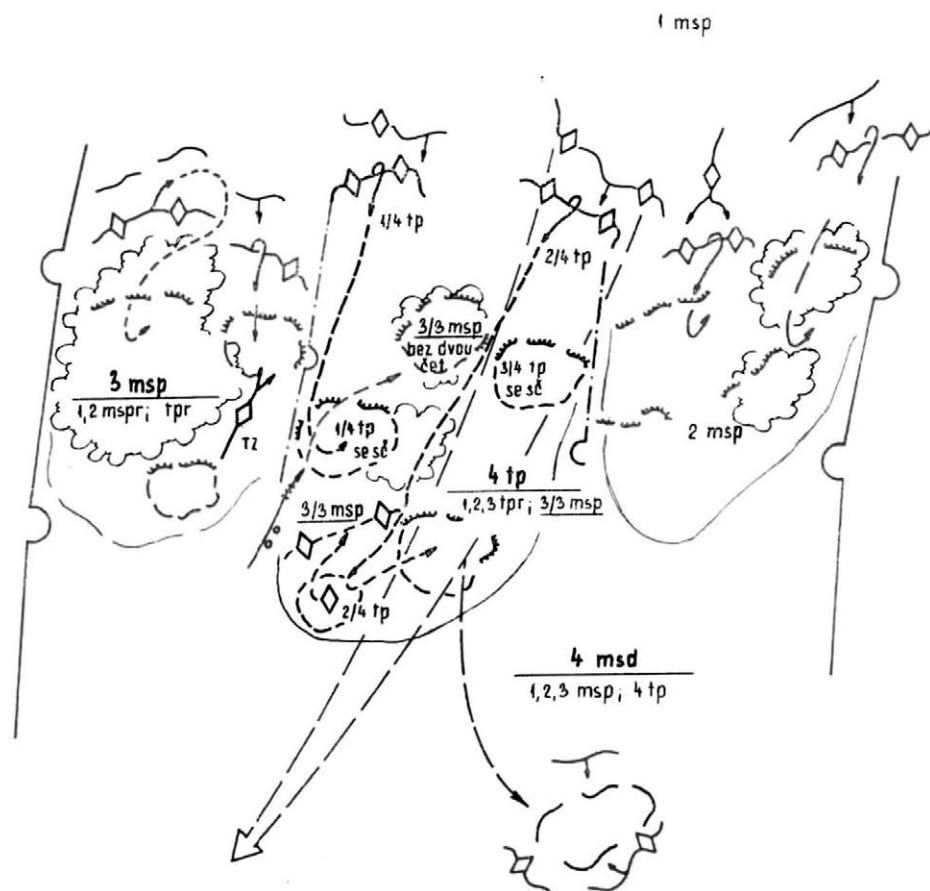
PO je dostatečně silný ke splnění bojového úkolu.

Varianta „D“

V této variantě se předpokládá zesílit tankový pluk motostřeleckým praporem. Při takovém zesílení je možno přidělit k tankovému praporu po jedné střelecké rotě, eventuálně je zde možno použít část nebo celý mspr pro boj v prostoru nevýhodném pro tanky.

Taková potřeba zesílení může nastat při nutnosti vyslat silný PO, zasazení tp do prvního sledu divize při útoku bez JZ, nebo při přechodu motostřelecké divize do obrany pod silným tlakem nepřítele, jestliže tp vedl boj v prvním sledu divize a není výhodné jej převádět do druhého sledu.

Možné uskupení bojové sestavy msd podle varianty „D“ uvádím na schématu.

4. msd se 4. tp, 2. a 3. msp v prvním sledu byla upoutána v průběhu útočného boje odražením protiúderu. Přechází pod silným tlakem nepřítele do obrany. 4. tp vede boj na směru hlavního úderu nepřítele. Je zesílen 3/3 msp s cílem udržet motostřeleckým praporem prostor, jímž může proniknout v mezeře mezi oběma tankovými prapory nepřátelská pěchota. Po jedné střelecké četě od 3/3 msp vede boj na podružném směru a je schopen i bez 3/3 msp udržet stanovený prostor.

K jednotlivým variantám.

Ve variantě „B“ je zesilován tankový pluk jedním motostřeleckým praporem a ve variantě „C“ dva tankové pluky po jednom motostřeleckém praporu. Takové zesílení podle varianty „B“ a „C“ je účelné pro boj pluků ve značně nepřehledném terénu jako v lesích, v horách nebo v noci, dále při průchodu bažinatým terénem, při překonávání vodní překážky nebo při prolamování bez AZ a konečně při přechodu td do obrany pod tlakem nepřitele.

Ve variantě „D“ je přidělován motostřelecký prapor k tankovému pluku a tankový prapor k motostřeleckému pluku. Dva tankové prapory a jeden motostřelecký prapor u 3. tp dává výhodný poměr tanků a motostřeleckých jednotek při boji v obtížných podmínkách. Motostřelecký pluk je naopak zesílen tankovým praporem, což může být účelné např. v situaci, kdy msp odráží protizteč.

2. Možné varianty uskupení v plucích motostřelecké divize

U motostřelecké divize mohou být přeskupovány tankové prapory tankového pluku ve prospěch úderné síly motostřeleckých pluků anebo motostřelecké prapory ve prospěch tankového pluku.

Možné varianty takového uspořádání uvádím v tabulce

Prapory	Počet	Základní varianta „A“ tp zesílen střeleckou rotou				Varianta „B“ zesílení msp jedním tpr a tankového praporu jedním mspr				Varianta „C“ zesílení msp jedním tpr a tankového pluku dvěma mspr				Varianta „D“ zesílení tp jedním mspr			
		1msp	2msp	3msp	4 tp	1msp	2msp	3msp	4 tp	1msp	2msp	3msp	4 tp	1msp	2msp	3msp	4 tp
tpr	6	1	1	1	3	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1	1	3
mspr	9	3	3	3 bez sr	1 sr	3	3	2	1	3	2	2	2	3	3	2	1

Kromě těchto variant jsou ještě další možnosti uskupení praporů. Tyto však nepokládám za účelné.

K jednotlivým variantám:

V základní variantě „A“ je účelné vyčlenit k tankovému pluku jednu střeleckou rotu, jak již dříve bylo zdůvodňováno.

Varianta „B“. Tímto uspořádáním dostáváme vhodně dimenzovaný 3. msp a 4. tp. Narostla úderná síla 3. msp, přičemž tankový pluk ve složení dva tankové prapory a jeden motostřelecký prapor je schopen plnit úspěšně úkoly i za obtížných podmínek, např. jako PO.

3. Přidělování praporů k jiným plukům v dalších případech

Prapory k jiným plukům bude velitel divize přidělovat buď již při organizaci boje nebo v jeho průběhu s cílem dosáhnout v nejdůležitějších prostorech bojové činnosti nejvýhodnějšího uskupení tanků a motostřeleckých jednotek.

V průběhu boje však může nastat situace, kdy velitel divize přidělí prapor k jinému pluku i z jiných důvodů. Tak tomu bude zejména v případech, když v průběhu boje

se prapor značně odtrhl od hlavních sil svého pluku a může plnit úkol v součinnosti se sousedním plukem.

Dočasným přidělením tohoto praporu k sousednímu pluku se usnadní součinnost mezi praporem a sousedním plukem při plnění společného úkolu. Usnadní se i velení praporu zejména tehdy, když odtržený prapor ztrácí se svým plukem spojení.

K přidělení praporu k jinému pluku může dojít například

- při obkličování a ničení nepřítele,
- při vyslání praporu jako PO nebo při jeho použití jako vzdušného výsadku, když PO nebo výsadek se spojí s hlavními silami jiného pluku,
- ve střetném boji, v útoku nebo při protizteči, když úspěšně proniká spolu se sousedním plukem jen jeden prapor,
- v obraně při rozštěpení bojové sestavy pluku útočícím nepřítelem, jestliže se prapor odtrhne a je zatlačen do prostoru sousedního pluku.

Závěr

K vytváření vhodných uskupení tanků a motostřeleckých jednotek chci zdůraznit, že stávající organizace pluků nám dává možnost plně rozvinout v boji vlastnosti tankových a motostřeleckých jednotek. Základní organizaci v plucích není třeba měnit, je však účelné v některých případech podle konkrétní potřeby dočasně vytvářet potřebná uskupení z tanků nebo motostřeleckých jednotek.

Možnost a účelnost přidělovat prapory k jiným plukům a zesilovat tanky motostřeleckými jednotkami může být věcí diskuse. Upozorňuji, že nemám na mysli utváření bojových skupení jako v kapitalistických armádách; vycházím z toho, že základní organizace pluků má být stálá a že prapory přidělené se proto mají po splnění úkolu vracet ke svým plukům.

Účelné přeskupování praporů k jiným plukům klade další nároky na velitele divize, pluku a jejich štáby při organizaci a řízení boje. Domnívám se, že přidělování praporů k jiným plukům by mohlo být i učební otázkou na VŠC a při cvičeních s vojsky.

Výpočty pro ničení objektů jadernými zbraněmi

Podplukovník Václav Hodoušek, podplukovník Miroslav Vítěk

Dnem 1. ledna 1966 vstoupí v platnost nová pomůcka pro výpočty, ničení objektů jadernými zbraněmi, která doplňuje doposud platný předpis Oper-51-3.

V článku chceme ukázat, co je nového v této příručce oproti dosud platným předpisům a též zdůraznit některé odlišnosti oproti Oper-51-3.

K PRVÉ ČÁSTI

Podle dosavadní praxe víme, že při plánování a ničení objektů jadernými zbraněmi se postupovalo často odhadem, aniž by se při řešení úkolů dbalo všech potřebných výpočtů. Ani v rozsahu a posloupnosti ve výpočtech nebylo mnohdy jasno.

V nové příručce je ukázáno, že rozsah a postup (posloupnost) ve výpočtech zá-

visí na konkrétních podmínkách daného cíle a že ve většině případů tyto výpočty vycházejí z potřeby určit:

- mohutnost jaderné munice, potřebné pro dosažení stanoveného stupně zničení kteréhokoli objektu při známé charakteristice jaderné munice a nosičů jaderných zbraní,

- počet jaderné munice, potřebný pro-